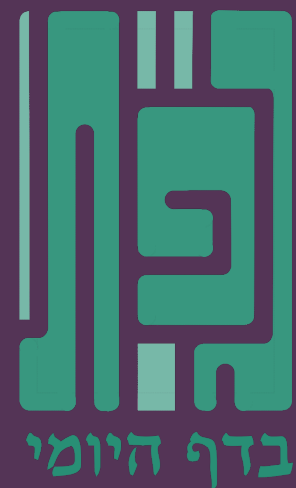

גונב עבד

מהי אחווה?

סנהדרין פו
ע"ב

בירור בשיטת רש"י

ראש
צורים | ישיבת
דרישה

חצי עבד חצי בן חורין – אדם שלא יכול לקיים ללדת ילדים בהיתר

משנה מסכת גיטין פרק ד משנה ה •

- [*] מי שחציו עבד וחציו בן חורין עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד דברי בית הלל
- אמרו לו בית שמאי תקנתם את רבו ואת עצמו לא תקנתם לישא שפחה אי אפשר שכבר חציו בן חורין בת חורין אי אפשר שכבר חציו עבד יבטל והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה שנאמר (ישעיה מ"ה) לא תהו בראה לשבת יצרה אלא מפני תקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וכותב שטר על חצי דמיו וחזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי:

סנהדרין פה ע"ב

משנה. הגונב נפש מישראל אינו חייב עד שיכניסנו לרשותו, רבי יהודה אומר: עד שיכניסנו לרשותו וישתמש בו, שנאמר והתעמר בו ומכרו. הגונב את בנו, רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה מחייב, וחכמים פוטרין.

גנב מי שחציו עבד וחציו בן חורין - רבי יהודה מחייב, וחכמים פוטרין.

גמרא....

תנו רבנן: כי ימצא איש גנב נפש מאחיו, אין לי אלא איש שגנב, אשה מניין? תלמוד לומר וגנב איש. אין לי אלא איש שגנב, בין אשה ובין איש, ואשה שגנבה איש, אשה שגנבה אשה מניין? תלמוד לומר ומת הגנב ההוא - מכל מקום.

תניא אידך: כי ימצא איש גנב נפש מאחיו - אחד הגונב את האיש, ואחד הגונב את האשה, ואחד גר ואחד עבד משוחרר וקטן - חייב. גנבו ולא מכרו, מכרו ועדיין ישנו ברשותו - פטור. מכרו לאביו או לאחיו, או לאחד מן הקרובים - חייב. הגונב את העבדים - פטור.

דברים פרק כד פסוק ז (פרשת
כי תצא)
כִּי־יִמָּצֵא אִישׁ גֹּנֵב נֶפֶשׁ מֵאֲחִיו
מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִתְעַמְרָבוּ וּמָכְרוּ
וּמֵת הַגֹּנֵב הַהוּא וּבְעֶרְתָּ הָרֶעַ
מִקֶּרְבֶּךָ: ס

סנהדרין פו ע"א

גנב מי שחציו וכו'.

תנן התם, רבי יהודה אומר: אין לעבדים בושת. מאי טעמא
דרבי יהודה? - אמר קרא כי ינצו אנשים יחדו איש ואחיו - מי
שיש לו אחוה, יצא עבד שאין לו אחוה.
ורבנן: אחיו הוא במצות.

דברים פרק כה פסוק יא
(פרשת כי תצא)
כִּי־יִנָּצוּ אַנְשִׁים יַחְדּוֹ אִישׁ וְאָחִיו
וְקָרְבָּה אֶשֶׁת הָאָחִיד לְהַצִּיל
אֶת־אִשָּׁה מִיַּד מַכֶּהוּ וְשִׁלְחָהּ
יָדָה וְהַחֲזִיקָה בַּמִּבְשָׁיו:

חכמים עבד יש
לו אחווה ולכן
יש לו בושת

רבי יהודה עבד
אין לו אחווה
אז אין לו בושת

סנהדרין פו ע"א

לפי רבי יהודה:
אין אחווה לעבדים
לבושת אבל חצי עבד
חלק מעם ישראל לעניין
מכירה

והכא היכי דריש רבי יהודה? - סבר מאחיו - לאפוקי עבדים,
בני ישראל - למעוטי מי שחציו עבד וחציו בן חורין, מבני
ישראל - למעוטי מי שחציו עבד וחציו בן חורין, הוי מיעוט
אחר מיעוט - ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות.

דברים פרק כד פסוק ז (פרשת כי תצא)

כִּי־יִמָּצֵא אִישׁ גֵּזֶב נֶפֶשׁ מֵאֲחִיו מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִתְעַמְרֻבוּ וּמָכְרוּ וּמֵת הַגֵּזֶב הֵהוּא וּבְעֵרָתוֹ הָרַע מִקִּרְבּוֹ: ס

לפי רבנן: יש לעבדים אחווה
אבל לעניין מכירת איש הם
לא חלק מעם ישראל ואפילו
לא חצי עבד חצי בן חורין

ורבנן: מאחיו לאפוקי עבדים - לא משמע להו, דהא אחיו
הוא במצות. בני ישראל מבני ישראל - חד למעוטי עבד, וחד
למעוטי מי שחציו עבד וחציו בן חורין.

דעת רבנן קשה
יותר לדעתי....

סנהדרין פו ע"א

גנב מי שחציו וכו'.

תנן התם, רבי יהודה אומר: אין לעבדים
דרכי יהודה? - אמר קרא כי ינצו אנש
שיש לו אחוה, יצא עבד שאין לו
ורבנן: אחיו הוא במצות.

למה רש"י אמר
שני דברים
שונים?

רש"י: ד"ה עבד שאין
עבד שאין לו אחוה - ואפילו
עם אחיו בני אביו דכתיב
(בראשית כב) עם החמור עם
הדומה לחמור, אינו אלא
כבהמה.

רש"י מסכת בבא קמא דף פח
עמוד א ד"ה יצא עבד
יצא עבד שאין לו אחוה - עם
ישראל שאין בא בקהל.

לוא אחוה ולכ
יש לו בושת

רבי יהודה עבד
אין לו אחוה
אז אין לו בושת

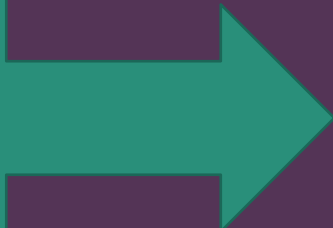
קושיית התוספות על רש"י

- יצא עבד שאין לו אחוה –
- פירש בקונטרס עבד אין לו אחוה ואפילו עם אחיו בני אביו דכתיב עם החמור עם הדומה לחמור וקשה דאם כן גר ומשוחרר נמי ונראה לפרש שאין לו אחוה שאין יוצאי חלציו קרויין אחוה משא"כ בגר.

תירוץ התוספות רא"ש – אחווה היא לא רק אחורה אלא גם קדימה

- תוספות הרא"ש מסכת סנהדרין דף פו עמוד א
- יצא עבד שאין לו אחוה. פרש"י עבד אין לו אחוה אפי' עם אחיו בני אביו דכתיב עם החמור עם הדומה לחמור, וקשה דא"כ אפילו גר ומשוחרר נמי אין לו אחוה עם אחיו בני אביו דגר שנתגייר כקטן שנולד דאמי, ונראה לפרש שיוצאי חלציו אינם קרויים (אדם) [אחים] מה שאין כן בגר.

רש"י מסכת בבא קמא דף פח
עמוד א ד"ה יצא עבד
יצא עבד שאין לו אחוה - **עם**
ישראל שאין בא בקהל.

קושיית הפני יהושע ותירוצו – מחדד את דברי התוספות ראש ואת חשיבות שני דברי רש"י

- פני יהושע מסכת בבא קמא דף פח עמוד א
- בפרש"י בד"ה יצא עבד שאין לו אחוה עם ישראל שאין בא בקהל עכ"ל. והקשה התורת חיים א"כ ממזר ופצוע דכא וכל הפסולים לבא לקהל לא יהיה להם בשת. ולענ"ד לא קשיא מידי דמ"ש רש"י שאין בא בקהל כוונתו דמשום שאינו בא בקהל ממילא אי אפשר לעבד בשום ענין להיות לו אח ישראל אף מן האם שהרי אסור בישראלית ובתו אסורה לישראל א"כ בכל זרע עבד עד עולם אי אפשר להיות להם אח ישראל אבל כל הפסולים ודאי חזינן שיש להם אחים ישראלים, וזה פשוט בכוונת רש"י וק"ל:

סנהדרין פו ע"א

לפי רבי יהודה:
אין אחווה לעבדים
לבושת אבל חצי עבד
חלק מעם ישראל לעניין
מכירה

והכא היכי דריש רבי יהודה? - סבר מאחיו - לאפוקי עבדים,
בני ישראל - למעוטי מי שחציו עבד וחציו בן חורין, מבני
ישראל - למעוטי מי שחציו עבד וחציו בן חורין, הוי מיעוט
אחר מיעוט - ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות.

דברים פרק כד פסוק ז (פרשת כי תצא)

כִּי־יִמָּצֵא אִישׁ גֵּזֶב נֶפֶשׁ מֵאֲחִיו מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִתְעַמְרֻבוּ וּמָכְרוּ וּמֵת הַגֵּזֶב הֵהוּא וּבְעֵרָתוֹ הָרַע מִקִּרְבּוֹ: ס

לפי רבנן: יש לעבדים אחווה
אבל לעניין מכירת איש הם
לא חלק מעם ישראל ואפילו
לא חצי עבד חצי בן חורין

ורבנן: מאחיו לאפוקי עבדים - לא משמע להו, דהא אחיו
הוא במצות. בני ישראל מבני ישראל - חד למעוטי עבד, וחד
למעוטי מי שחציו עבד וחציו בן חורין.

דעת רבנן קשה
יותר לדעתי....

ניסיון להבין את שיטת חכמים

- יש אחווה במצוות ויש אחווה של משפחה
- מכירה קשורה לאחוות משפחה ולא אחוות מצוות –
- אחוות מצוות לא מייצרת את המשפחה
- וצריך עיון

סיכום

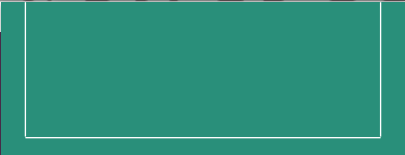
למה אין לעבד אחווה?

לפי רבי יהודה - בגלל שאין לו משפחה - רש"י מחדד שהחוסר במשפחה הוא גם אחורה וגם קדימה בצירוף רש"י כאן ובב"ק

אבל חצי עבד חצי בן חורין יש לו מעמד אחר ועוד יש לחדד מדוע.....אולי כי הוא יותר קרוב לחיוב מצוות של יהודי?

לדעת חכמים יש שני סוגי אחווה - אחוות מצוות ואחוות משפחה

חצי עבד חצי בן חורין אולי יותר קרוב לקיום מצוות אבל אין לו משפחה כלל כיוון שהוא אסור גם בשפחה וגם בבת חורין. האיסור על מכירת עבד הוא מדין אוות המשפחה ולא אחוות קיום המצוות.

ישיבת
דרישה